

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298 7033

_____. _____. 20 ____ № _____
На № _____ від _____. _____. 20 ____

Кабінет Міністрів України

Міністерство юстиції України

ПОДАННЯ

про усунення порушень прав засуджених та ув'язнених осіб на захист від катування, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 1 та 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань, інших жорстоких, нелюдських та таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання в державній установі «Вінницька установа виконання покарань №1», у якій на час відвідування НПМ утримувалось 1045 засуджених та ув'язнених.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

УВ
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№463.2/23/39.1 від 17.01.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 17.01.2023 10:15
5FB77F7B650371D0400000E88D010044560300

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Статтею 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнано в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Частиною 3 статті 1 Закону України «Про попереднє ув'язнення» визначено, що тримання осіб, взятих під варту, відповідно до завдань кримінального судочинства здійснюється на принципах неухильного додержання Конституції України, вимог Загальної декларації прав людини, інших міжнародних правових норм і стандартів поводження з ув'язненими.

Згідно з положеннями частини 3 статті 50 Кримінального кодексу України покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Частиною 1 статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України серед основних прав засуджених визначено право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Під час здійснення 19 та 20 жовтня 2022 року планового відвідування державної установи «Вінницька установа виконання покарань №1» як місця несвободи для виконання функцій національного превентивного механізму з'ясовано, що Міністерством юстиції України, як центральним органом виконавчої влади, не лише не здійснюється контроль за реальним усуненням виявлених попередніми відвідуваннями національного превентивного механізму місця несвободи порушень та недоліків, виконанням наданих пропозицій та рекомендацій Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань запобігання катуванням та жорстокому поводженню з утримуваними у місцях несвободи, але і допускаються повторення та виявляються нові кричущі порушення прав людини.

В державній установі «Вінницька установа виконання покарань №1» поруч із слідчими кімнатами, наявні клітки з металевих ґрат, до яких можуть поміщуватись ув'язнені та засуджені, тобто утворено передумови поводження з ув'язненими та засудженими, що є очевидно нелюдським, таким, що принижує гідність людини та громадянина правової країни. Таке поводження розцінюватиметься як жорстоке, нелюдське та таке, що принижує гідність, нехтує загальносвітові стандарти поводження з людиною в умовах несвободи.

Встановлено, що незважаючи на рекомендації, надані під час проведення попереднього відвідування НПМ, в установі порушуються вимоги статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України, статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення», рекомендацій, викладених у правилі 13 Мінімальних стандартних правил в частині дотримання норми площі в камері для однієї, взятої під варту, особи, яка в окремих камерах менша 4 м² для засуджених та 2,5 м² для ув'язнених осіб.

Зокрема, на момент відвідування в камері № 287 – утримувалось 7 осіб. Згідно наданого Акту вимірювання житлової площі приміщень площа камери без санвузла становить 15,2 квадратних метри та розрахована на тримання 6 осіб. Фактична норма площі на одного ув'язненого на день відвідування складала 2,1 квадратних метри.

В камері 288 – утримувалось 8 осіб. Згідно наданого Акту вимірювання житлової площі приміщень площа камери без санвузла становить 14,2 квадратних метри та розрахована на тримання 5 осіб. Фактична норма площі на одного ув'язненого на день візиту складала 1,7 квадратних метри.

Під час вивчення камерних карт утримуваних осіб встановлено, що усупереч вимог статті 92 Кримінально-виконавчого кодексу України, абзаців сьомого та одинадцятого частини другої статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення», особи, які вперше притягнуті до кримінальної відповідальності, тримаються разом з особами, які раніше притягалися до кримінальної відповідальності; особи, які раніше відбували покарання в місцях позбавлення волі тримаються разом з особами, які не перебували в місцях позбавлення волі, що може призвести до конфліктів серед утримуваних осіб, спричинення ними самоушкоджень та вчинення злочинів під час їх утримання в установі.

Зокрема:

в камері № 269 – утримувалась вперше притягнута до кримінальної відповідальності [REDACTED] разом із [REDACTED] яка раніше відбувала покарання в місцях позбавлення волі;

в камері № 270 – утримувалась вперше притягнута до кримінальної відповідальності [REDACTED] разом із [REDACTED] яка раніше відбувала покарання в місцях позбавлення волі, та з [REDACTED] які раніше притягалися до кримінальної відповідальності;

в камері № 272 – утримувались вперше притягнуті до кримінальної відповідальності [REDACTED] та [REDACTED] разом із [REDACTED] яка раніше відбувала покарання в місцях позбавлення волі, та з [REDACTED] які раніше притягалися до кримінальної відповідальності.

Аналогічні порушення також встановлено в камерах №№ 273, 287, 288.

Незважаючи на надані рекомендації за результатом попереднього відвідування НПМ, приміщення збірного відділення не відповідають вимогам Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого

призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5.

Зокрема, приміщення не обладнанні столами, умивальниками, санітарними вузлами, полицями для туалетних речей, вішалками настінними, баками для питної води, припливно-витяжна вентиляція в цих приміщеннях відсутня, у трьох з п'яти відвіданих приміщень відсутнє природнє освітлення.

В порушення вимог пункту 10 глави 2 розділу II Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14 червня 2019 року № 1769/5, встановлено факти розміщення новоприбулих ув'язнених в камерах збірного відділення на строк понад дві години.

В порушення вимог частини 3 статті 7 Закону України «Про попереднє ув'язнення» засуджені та ув'язнені мають можливість виготовляти, зберігати та користуватись забороненими предметами.

Зокрема, групою національного превентивного механізму встановлено, що засуджені до довічного позбавлення волі працювали в камерах, в яких вони проживають та зберігають при собі заборонені предмети (колючо-ріжучі вироби, праски, молотки тощо), що в свою чергу створює небезпеку для інших в'язнів та персоналу установи та може призвести до вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів під час їх тримання в установі.

Також встановлено, що незважаючи на наявність душу у камерних приміщеннях корпусного відділення № 4, гаряча вода не подається, тому останні змушені нагрівати воду власними засобами. На санобробку до лазні ці засуджені не виводяться, мило для власних потреб не отримують.

В порушення пунктів 8.13.5, 8.17.5 та 8.18.11 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5, в більшості камер корпусних відділень відсутні бачки з кип'яченою водою, що порушує їх право на доступ до чистої питної води.

В установі не дотримується стан протипожежної безпеки та порушуються вимоги правил техніки безпеки, а також Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417. Зокрема, в камерах №№ 3, 5, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 20, 21 допускається експлуатація пошкоджених розеток, електрокабелів побутових електроприладів, які втратили ізоляційні здатності, електричні лампи розжарення без захисних плафонів закритого типу, використовуються саморобні подовжувачі, що може призвести до виникнення пожежі.

Наведені порушення у разі невжиття заходів до їх негайного усунення можуть призвести до дискредитації держави Україна серед країн – членів Організації Об'єднаних Націй, беручи до уваги зобов'язання кожної з таких держав згідно зі статтею 55 Статуту ООН сприяти загальній повазі та додержанню прав людини й основних свобод а також до надходження чергових

заяв проти України до Європейського суду з прав людини та призначення виплат значної суми коштів, як моральної компенсації за перебування у таких умовах.

З огляду на викладене, стійкий характер та численність порушень прав людини, а також приймаючи до уваги те, що:

- згідно з п.п. 2, 9 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» до основних завдань Кабінету Міністрів України належить вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, здійснення контролю за діяльністю міністерств, інших органів виконавчої влади;

- відповідно до п.п. 2⁷ п. 3, п.п. 95-6 п. 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб, забезпечує контроль за дотриманням правопорядку та забезпеченням безпеки в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах,

на підставі ст.ст. 13, 15, 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» -

ПРОПОНУЮ:

Кабінету Міністрів України невідкладно вжити заходів контролю за станом організації виконання Міністерством юстиції України функцій контролю за дотриманням правопорядку в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах та забезпеченням безпеки в них, за результатами вжити вичерпних заходів реагування на порушення прав людини, притягнення винних службових осіб до відповідальності.

Міністерству юстиції України вжити вичерпних заходів до негайного усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання у діяльності державної установи «Вінницька установа виконання покарань №1», причин та умов, що їм сприяють, а також запобігання їх у подальшому.

Забезпечити безумовне виконання законодавчих вимог щодо роздільного тримання ув'язнених та засуджених та дотримання установленої норми площі камерних приміщень з розрахунку на одного ув'язненого (засудженого) з метою забезпечення їх життя та здоров'я, честі та гідності в умовах несвободи.

Організувати та провести перевірку стану організації діяльності державної установи «Вінницька установа виконання покарань №1», Центрально-Західного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції, причин неналежного функціонування, що потягли

порушення прав людини, за результатами якої вжити вичерпних заходів реагування, вирішити питання відповідальності винних осіб.

Про результати розгляду цього акту реагування у місячний строк повідомити Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, додавши на підтвердження інформацію, копії документів про вжиті заходи.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

вик. Олександр Сіряков,
Сергій Коноплястий
044-298-70-73

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№463.2/23/39.1 від 17.01.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 17.01.2023 10:15
5FB77F7B650371D0400000E88D010044560300